Μια υπέροχη νέα έκδοση για τα «Ανεμοδαρμένα ύψη» της Έμιλι Μπροντέ

Παθιασμένη κλασική λογοτεχνία από την καρδιά της βικτοριανής Αγγλίας

Δημήτρης Καραθάνος

«Ανεμοδαρμένα ύψη» της Έμιλι Μπροντέ: Το αριστούργημα της κλασικής λογοτεχνίας, τώρα εμπλουτισμένο και σε νέα μετάφραση από τις εκδόσεις Ψυχογιός

Με τα αριστουργήματα που γερνάνε, συμβαίνει ό,τι και με τα διαμάντια: είναι παντοτινά. 173 χρόνια συμπληρώνονται από την ημερομηνία που το αρχετυπικό αφήγημα του ανεκπλήρωτου έρωτα της Κάθριν και του Χίθκλιφ είδε το πρώτο φως. Έκτοτε δεν υπήρξε αναγνώστης που να μη χαιρετίσει τα «Ανεμοδαρμένα ύψη» της Έμιλι Μπροντέ ως αυτοκράτορα των κλασικών έργων, ένα ορόσημο της βικτοριανής λογοτεχνίας του 18ου αιώνα, το οποίο γνώρισε άπειρες ανατυπώσεις και πλήθος μεταφορών, εμπνέοντας ταινίες, θεατρικές και ραδιοφωνικές διασκευές, μιούζικαλ, μπαλέτα, όπερες, ποπ χιτ της Κέιτ Μπους.

Στις σελίδες του σκιαγραφούνται τοπία που δεν υπάρχουν πια. Το αλύχτισμα του ανέμου ανάμεσα στα δέντρα, το σεληνόφως στους βάλτους του Γιόρκσερ, η πικρή μπαλάντα των λούζερ ενός καταραμένου ρομάντζου. Μια άφθαρτη στιγμή μαγείας στο χαρτί, τα «Ανεμοδαρμένα ύψη» δικαίως διεκδικούν πολλαπλές αναγνώσεις και τώρα έρχονται στα χέρια μας σε μια ολόφρεσκη εκδοχή από τη σειρά ΤΑ ΚΛΑΣΙΚΑ των εκδόσεων Ψυχογιός, η οποία κυκλοφορεί σε επιμέλεια του Ηλία Μαγκλίνη, με νέα, σύγχρονη μετάφραση της Αργυρώς Μαντόγλου, κατατοπιστικό εισαγωγικό σημείωμα και επίμετρο της Τζόις Κάρολ Όουτς.

Η Έμιλι Μπροντέ ήταν τριάντα ετών όταν πέθανε από φυματίωση, λίγο μετά την έκδοση του μοναδικού μυθιστορήματός της. «Πιο δυνατή από έναν άντρα, πιο απλή από ένα παιδί, η φύση της ήταν μοναδική», όπως την περιέγραφε η αδελφή της Σάρλοτ, η Έμιλι ήταν το πέμπτο από τα έξι παιδιά του κληρικού Πάτρικ Μπροντέ, τα οποία έχασαν τη μητέρα τους νέα και διασκέδασαν την ορφάνια τους επινοώντας φανταστικούς κόσμους τοποθετημένους στους μαγικούς τόπους του Γκόνταλ και της Άνγκρια, που απέκτησαν ζωή σε ιστορίες με μικρά καλλιγραφικά γράμματα, μιμούμενα τα τυπωμένα βιβλία – μινιατούρες.

Τα «Ανεμοδαρμένα ύψη» πρωτοκυκλοφόρησαν με το ψευδώνυμο Έλις Μπελ υπό αμήχανες κριτικές το 1847, ενώ είχε προηγηθεί ο θάνατος του αδελφού της Έμιλι, Μπράνγουελ, από αλκοόλ και καταχρήσεις, με τη μικρότερη Αν να ακολουθεί και μόνη επιζήσασα τη Σάρλοτ, η οποία, δίνοντας τη δική της εκδοχή για την προσωπικότητα της αδελφής της, θα γράψει: «Η αδελφή μου η Έμιλι αγαπούσε τους βάλτους. Για εκείνη υπήρχαν λουλούδια πιο λαμπερά από τα τριαντάφυλλα, και φύτρωναν στους ζοφερούς χερσότοπους· από μια βλοσυρή κοιλότητα σε μια γυμνή λοφοπλαγιά, η φαντασία της μπορούσε να δημιουργήσει έναν παράδεισο. Έβρισκε στην παγερή ερημιά πολλές και πολύτιμες απολαύσεις. Η πρώτη και πολυτιμότερη ήταν – η ελευθερία της».

Δεν υπάρχει τέλος στη λίστα των μελετητών του αστείρευτου αφηγήματος της Έμιλι Μπροντέ. Η Βιρτζίνια Γουλφ σημείωνε: «Κοίταξε έξω τον κόσμο, έναν κόσμο διχασμένο, γιγαντιαίας αναταραχής, και ένιωσε μέσα της τη δύναμη να τον κλείσει ολόκληρο σ' ένα βιβλίο». Ενώ ο Μισέλ Ουελμπέκ έγραψε για τα «Ανεμοδαρμένα ύψη»: «Ενυπάρχει κάτι το αρχετυπικό σε αυτά τα δύο παιδιά των βάλτων, κάτι που προκαλεί θαυμασμό και δέος, και διεκδικεί τη θέση του πλέον στο συλλογικό ασυνείδητο». Ο επίλογος ωστόσο ανήκει στην Αργυρώ Μαντόγλου, της οποίας η μετάφραση ξεσηκώνει την ομίχλη και τη σκόνη του χρόνου για να βοηθήσει να γεννηθεί μια νέα κατανόηση του μεγαλόπνοου έργου και να μας δώσει την αφορμή για κάτι σημαντικό: Αυτές τις ημέρες, ας διαβάσουμε Έμιλι Μπροντέ. Γιατί «δεν ανήκει σε καμία σχολή και δεν ακολουθεί καμία τάση, δεν μπαίνει σε κάποια κατηγορία, δεν είναι ρεαλιστικό ούτε αισθηματικό, δεν είναι μια οικογενειακή σάγκα ούτε μια ιστορία αγάπης, δεν είναι μια ακόμα ιστορία εκδίκησης ούτε μόνο μια ιστορία απώλειας, δεν είναι ένα μεταφυσικό ούτε ένα κλασικό γκόθικ μυθιστόρημα. Είναι όλα αυτά αλλά και κάτι περισσότερο: τα Ανεμοδαρμένα Ύψη είναι ο εαυτός τους».

Έμιλι Μπροντέ, «Ανεμοδαρμένα ύψη», σελίδες 464, εκδόσεις Ψυχογιός, μετάφραση Αργυρώ Μαντόγλου